

archivums: 97/26

Dr. Kecse István előadói jelentése
az Igazgatási Jogi Bizottság részére az államosítás
problémaköréről.

Az államosítás sokrétű feladat. Hangsúlyozni kell, hogy elsősorban gazdaságpolitikai jelentősége van. Jogi vonatkozásban az általános magánjogot és a kereskedelmi jogot érinti, közigazgatásjogi vonatkozásokkal elsősorban az igazgatás vonalán jelentkeznek.

A jelen előadói jelentés az államosítás folyamatának minden fázisát - tehát a gazdaságpolitikai, magánjogi, kereskedelmi és közigazgatási jogait egyaránt - feltárja, a felmerülő kérdéseket csak címke-szerűen tárgyalja, de ezzel is jelzi a mögöttük levő feladatkört. Az egyes címszavak részletesebb feldolgozása folyamatban van, miként folyamatban van a nemzetközi példák megvizsgálása és az abból adódó következtetések kidolgozása is.

Az államosítás tulajdonképpen három fő rubrikában jelentkezik:

- 1./ ÁLLAMI ÉRDEKELTSÉGVÁLLALÁS
- 2./ ÁLLAMI RÉSZTÉLÉS
- 3./ AZ ÁLTALÁNOS ÁLLAMOSÍTÁS

A felsorolás az államosítás folyamatának intenzivitási fokát is mutatja. Az első fokként tulajdonképpen az állami ellenőrzést kellett volna venni. Az állami ellenőrzés azonban részben összeesik az állami érdekeltségvállalás során szükségessé váló ellenőrzéssel, részben pedig nem kellőképpen konkretizálható funkció, ezért pedig az államosításnak olyan enyhe fokozata, hogy azt az államosítás vizsgálatával kapcsolatban

Ugyan
Vale
Magyar
archivums

külön tárgyalni nem tartom szükségesnek.

Az államháztartás folyamatának fentebb megjelölt fokozatra vonatkozó problémáit az alábbiakban vizsgálhatom:

I/ AZ ÁLLAMI ÉRDEKELTSÉGVÁLLALÁS

Átmeneti formának tekintendő, gondoskodni kell az állandó revízióról.

I. MI TEKINTENDŐ ÉRDEKELTSÉGVÁLLALÁSNAK:

- 1/ formailag /részvényvásárlás, hitelnyújtás, kezességvállalás, stb./
- 2/ Milyen értékű hitelkezeség, stb. tekintendő érdekelt-ségvállalásnak.

II. AZ ELLENŐRZÉS MEGSZERVEZÉSE.

- 1/ Külső ellenőrzés erre létesült hatóság útján.
- 2/ Belső ellenőrzés az állam által kiküldött igazgatósági tagok, miniszteri biztások, stb. útján.

ad 1/

- a/ A hatóság jogkörének biztosítása az ellenőrzés terén.
- b/ A hatóság jogköre a megállapítások során észlelt visszafizetések kiküszöbölésére / megszüntetésére a hatóság kötelezettségeket, szerződéseket, stb./
- c/ Ha az állami érdekelttség kisebbségben van, az ellenőrzés és annak következményei szempontjából mennyi jogot gyakorolhat. Több jogot gyakorolhat, mint - miként az a közérdekeltségek Felügyeleti Hatósága esetében történik, amennyi a kereskedelmi törvény szerint a kisebbséget megilleti - mint a többség.
- d/ A vállalat jogvédelme a hatóság esetleges helytelen eljárása vagy intézkedésével szemben

Felülvizsgálat pártatlan szerv által.

ad. 2/

Az állam által kiadott igazgatósági tagoknak adható-e utasítás. /Ellenkezik a kereskedelmi törvénynek az igazgatósági tagok magatartását előíró szabályaival./

2/ ÁLLAMI KEZELÉS.

I. MELY VÁLLALATOK MILYEN FELTÁRTELK MELLETT VESZTŐK ÁLLAMI KEZELÉSBE.

II. AZ ÁLLAMI KEZELÉSRŐL TÖRZSÉLYEK.

- 1/ csak a legfőbb irányításra terjed-e ki,
- 2/ a vállalattal teljesen az állam rendelkezik-e?
- 3/ jogosult-e a tulajdonos és mennyiben ellenőrizni az üzletvitelt.

III. A VÁLLALAT KÖTELEZETTSÉGEINEK ÉS JOGAINAK TISZTÁZÁSA.

- 1/ Vagyoniállag megállapítása és annak irányelvei,
- 2/ Az állam által kezelt vállalat helyzete a régi jogosulttal és kötelezettel szemben.
- 3/ Új jogszerezés és kötelezettség - vállalás.
- 4/ Milyen kötelezést és jogosítást a vállalatot a kezelésbe vétel idején tett intézkedés az állami kezelés megszűnte után.

IV. A VÁLLALAT TULAJDONOSAIVAL / RÉSEVÉNYESEIVEL / KAPCSOLATOS JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK.

- 1/ Kell-e intézkedésekhez és mennyiben, továbbá, mely esetekben a tulajdonos hozzájárulása.
- 2/ A vállalat jövendelme az állami kezelés idején mennyiben illeti a tulajdonost.
- 3/ A veszteség az állami kezelés idején mennyiben terheli a tulajdonost.

- 4/ Jogosult-e a tulajdonos és mennyiben állapítani az illetvilett.
- 5/ Tévés intézkedés következményeiért / vagy nosökzés javadalmazása / illeti-e a tulajdonos kártalanítás.
- 6/ Az állami kezelés idején elért vagyonszeresület a tulajdonosot illeti-e meg.
- 7/ Állami kezelés intézkedésével szemben van-e panasz-tételi joga.

3/ A Z ÁLTALÁNOS ÁLLAMOSÍTÁS.

I. AZ ÁLLAMOSÍTÁS GAZDASÁGPOLITIKAI ÉS MAGÁNJOGI INTÉZKEDÉS/7/

- a/ Átmenet
- b/ Államosítás
- c/ Kártalanítás

II. A VÁLTOZAT IGAZGATÁSÁNAK ÉS AZ ÁLLAM IGAZGATÁSÁNAK KAPCSOLATA.

III. A BELSŐ IGAZGATÁS.

ad I.

ad.a/

- 1/ Az átmenet idejére felügyelettel kell gondoskodni
- 2/ Szervet kell létesíteni, mely az átmenet idejére az ügyviteli intézkedésekhez hozzájárul.
- 3/ A kétoldaltársaságvállalatok szűnnek ebben az időszakra, a teljesítés és teljesítéses a 2/ alatti szerv hozzájárulásával.

ad.b/

- 1/ Meg kell állapítani az államosítás körét állami személynél, önálló jogi személyként vagy más formában dolgozó - tovább a vállalatot képviselhet, hogy az államosítandó állam Rt. formában dolgozik és ebben az esetben, ha az ország részvény tulajdonosa az állam lenne, maradhatna az

rt. közm. /

- 2/ A megengedésig körbe tartás időtartamából fenn-
állítottak és kivételnek tekintetben in-
tézni kell.
- 3/ A vagyonszerzés tekintetében intézkedni kell, te-
leknövi hírsz. stb.
- 4/ Meg kell állapítani az állásítás terjedelmét.
A leányvállalatokra, az azok nem tartoznak az áll-
lássalandó ügyvitelre, kiterjedés-e az áll-
lással?

ada/

- 1/ A kártalanítás szerve, módja
- 2/ A kártalanítás mértéke
- 3/ A kártalanítás formája
- 4/ A kártalanítás időtartama
- 5/ Ki kap kártalanítást
- 6/ Miből fizetendő a kártalanítás

ad 1/

- 1/ Ki kártalanít: állam, erre a célra lé-
tesült alap, vagy minden esetben külön
szabályozás gúnt-s
- 2/ Ki állapítja meg a mértékét

ad 2/

- 3/ vagyon megállapítás
- 4/ Mi vehető a vagyomból figyelembe
/plé. A speciális célt szolgáló vagyons-
részek. /

Nem államosított leányvállalatok vagyona nem.
Ha az eredeti részvényesek tulajdonát is jelen-
tette.

Hogyan alakul a részvényesek joga ezek esetében
B) Ki állapítja meg a vagyont.

ad 3)

- A) Tőkekártalanítás vagy jövedékkártalanítás történik-e
- B) A kártalanítás kötvény formájában történik-e (ami csak hozadéokra jogosít) A kötvény forgalomképes-e
- C) A kártalanítás készpénzben történik-e (Szociális indokokból, egyéni elbírálás alapján)
- D) A kártalanítás egyéb formában történik-e
- E) A kártalanítás szabványos mértékén túl történik-e a kártalanítás. Szociális okból segély.
- F) Szabadon rendelkezik-e a kártalanított a kártalanítás összegével vagy befektetni kényszerül. (Utóbbi eset nagytőkéknél jöhet figyelembe)

ad 4)

- A) Fix időben állapíttatik-e meg a kártalanítás
- B) Bizonytalan időben állapíttatik-e meg a kártalanítás (Ez akkor történhet, ha a vállalat hozadékaiból fizetik)
- C) Örök járadék legyen-e a kártalanítás

ad 5)

- A) Egyforma legyen-e a kártalanítás vagy differenciált.
Ha differenciált:
- B) Külföldi részvényeknél
 - a) külföldi közület tulajdona
 - b) külföldi magánfél tulajdona(Azonos elbírálás alá esik-e a)-b)
A b) alá tartozók mindegyik-e azonos elbírálás alá tartozik-e)
- C) Belföldi részvényeseknél
 - a) kis részvényes
 - b) nagy részvényes

- c) ha a nagy részvényes patronizáló pénzintézet vagy más vállalat
- d) ha a részvényes közölt szolgáló testület, közület vagy maga az állam, ezek a többivel egyenlő elbírálás alá tartoznak-e s ha nem, mi a differenciális formája

ad 6)

A kártalanítás fizethető

- a) Kézpénzből
- b) Az üzem jövedelméből.

Utóbbi esetben a magángazdaság feltételezett jövedelméből vagy ténylegesből. Előbbi esetben fix kamatozással számítható az évi kártalanítás, utóbbi esetben részvénytulajdonos, stb.

Esetleg maximált legyen-e a hozadék.

c) Ha a jövedelem nem fedezi a kártalanítás összegét, akkor ki fizeti a különbséget.

Kapnak-e a részvényesek betekintést a számításokba, fellebbezési jogot, stb.

I I . AZ IGAZGATÁS ÉS AZ ÁLLAMIGAZGATÁS KAPCSOLATA.

- a) az igazgatás hatásköri szétválasztása
- b) az államosított üzemek szakmai igazgatása
- c) az államosított üzemek területi igazgatása

ad a)

- 1) hatásköri kérdések
- 2) személyi kérések
- 3) működési kérdések

ad 1)

- A) Az államigazgatás részéről intézkedő tényezők
 - a) mely állami szerv intézkedik
 - b) Ha a) a minisztérium, akkor közvetlenül intézkedik-e vagy
 - c) Közvetítő szervet létesít-e erre a célra.
- B) A)-nak milyen terjedelmű a hatásköre
- C) Az üzemigazgatás részéről intézkedő tényező megállapítása
- D) C)-nek milyen terjedelmű a hatásköre.

ad 2)

ad 3)

- A) Az államigazgatás szándékának az érvényesítése

az üzem felé-

a) Intézkedés

b) Ellenőzés

c) Elismerés, felelősségrevonás

B) Az üzemigazgatás szándékának az érvényesítése az üzem felé

a) Kell-e felsőbb hozzájárulás az intézkedésekhez s ha igen: melyekhez?

b) Előzetes vagy utólagos hozzájárulás kell-e az intézkedésekhez

c) Jelentéstétel

d) Az államigazgatás intézkedései ellen panasztétel formája, módja és kerete.

ad b)

1) Az államosított üzemek szakmai szétválasztásban kezeltessenek-e? Ha igen:

2) Vegyes (több szakmához tartozó gyártó) üzemek több keretbe tartozzanak-e, ha igen: milyen elvek szerint?

3) Horizontális vagy vertikális legyen-e a szakmai tagolás?

ad c)

Legyenek-e kerületileg is szervezve az államosított üzemek igazgatása vagy centralizált legyen.

I I I . A B E L S Ó I G A Z G A T Á S .

a) gyári igazgatás

b) a munkafegyelem biztosítása

c) az üzem gazdaságos működése.

ad a)

1) a vezető végrehajtó és kivitelező szervek kapcsolata

2) a vezető, végrehajtó és kivitelező szervek helyes számbeli aránya.

3) az igazgató szervek számbeli alakulása

4) az egyéni felelősség és a kollektív felelősség elhatárolása

5) az elhatározás és a kivitelezés biztosítása

6) a szóbeliség minél szélesebb körben történő érvényesítése.